

5. Леонтьева Л. С., Орлова Л. Н. Использование принципов матричного моделирования для комплексной оценки эффективности институциональных изменений в предпринимательстве / Л.С. Леонтьева, Л.Н. Орлова// МИР - 2016. - Т. 7. - № 1. - С. 97–103.

6. Полтерович В.М. Институциональные ловушки и экономические реформы [Электронный ресурс]/ В.М. Полтерович. – Режим доступа: http://members.tripod.com/VM_Polterovich/ep99001.pdf.

7. Гришин К. Е. Методологические основы проектирования формата эффективного взаимодействия властных и предпринимательских структур в регионе [Электронный ресурс]/ К.Е. Гришин. - Режим доступа: <http://www.uecs.ru/cenoobrazovanie/item/3488-2015-05-08-10-53-33>.

8. Гонтарь Н.В. «Провалы государства»: факторы формирования и механизмы влияния/Н.В Гонтарь// Вестник ВГУ. Серия. 3. Экономика. Экология. - 2014. - № 5 (28). – С. 6-16,

СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Отенко П. В., аспірант НДЦ ІПР НАНУ, м. Харків

За результатами дослідження стану корпоративного управління України у травні 2016 року проведеного рейтинговим агентством IBI-Rating [1] на 43 вітчизняних підприємствах з 55 досліджуваних середньозважений рівень відповідності передовим міжнародним та вітчизняним практикам та принципам ефективного корпоративного управління компаній склав 56,3%. Такий результат оцінки вказує на наявність значного ризику для акціонерів, інвесторів та стейкхолдерів. Так, для 13 компаній, що ввійшли в групу з середнім балом відповідності, виявлено помірний рівень ризику для зазначеного кола осіб в частині захисту їх корпоративних прав та інтересів, доступності та достовірності інформації про фінансовий стан та управління установою; для 29 компаній – наявні значні ризики; для однієї – занадто низький рівень.

Відповідно до розробленої Агентством Методології [1], оцінка корпоративного управління включала напрями: склад акціонерів та захист прав акціонерів; Наглядова рада; менеджмент, аудит та контроль; розкриття інформації та прозорість; власні ініціативи та взаємодія з регулятором. За результатами оцінювання за напрямками «Наглядова рада» та «менеджмент, аудит та контроль» жодна з досліджуваних компаній не відповідає передовим принципам та практикам корпоративного управління в повній мірі. Такий факт зумовлений тим, що в жодній з досліджуваних компаній не створено комітетів спостережної ради та не передбачено механізму заочного голосування її членів, не задекларовано наявність незалежних членів в складі Наглядових рад, а також більшість Наглядових рад виконують функції оперативного управління.

Задовільний рівень оцінювання напрямку «Розкриття інформації та прозорість» (72,3%) обумовлений високим рівнем дотримання принципу розкриття інформації про афілійованих осіб, фінансову звітність та аудиторські звіти. Позитивним фактом є представлення інформації кількома мовами (в

тому числі міжнародного спілкування) на власних веб-сайтах компаній про установчі документи, корпоративну структуру та діяльність.

Задовільна оцінка за напрямом «Менеджмент, аудит та контроль» (47,9%) зумовлена розкриттям інформації про досвід роботи виконавчого органу та позитивними висновками від провідних аудиторських компаній. При цьому більшість з досліджуваних компаній не розкривали інформацію про систему та розмір оплати менеджменту, наявність та функціональні повноваження підрозділи внутрішнього аудиту, відповідність діючого інституту прийняття стратегічних рішень принципам корпоративного управління, підтримки балансу інтересів ключових груп-учасників корпоративних відносин.

Такі результати оцінювання якості та ефективності корпоративного управління [2-4, 6] доводять про необхідність фокусування уваги проблематики з корпоративної безпеки на інституціональних обмеженнях та інтересах зацікавлених груп, що впливають на прийняття стратегічно важливих рішень. Тому для розроблення інструментарію прийняття стратегічних рішень в системі корпоративної безпеки необхідно враховувати, що стратегічне рішення представляє результат колективного вибору засобів та дій, що відповідають принципам корпоративного управління та інтересам основних груп-учасників корпоративних взаємовідносин для досягнення стратегічних цілей. З позицій корпоративної безпеки найважливішими ознаками таких рішень є – діюча організаційна модель їх прийняття, інструменти їх розроблення та стратегічний характер цілеспрямованості. Так, відповідно організаційній моделі прийняття стратегічних рішень можна виділити такі характеристики корпоративної безпеки, як:

для раціонально-правових (раціональні, стандартні, запрограмовані, з низьким ступенем ризику, рутинні, повторювані, структуровані, спрощені) - використання процедур, розрахунків, аналітичного інструментарію, спрямованих на широкий пошук інформації, що дозволяє досліджувати всі можливі варіанти рішень, і після застосування чітких правил обґрунтувати та прийняти вибір;

для колегіальних (складні, спорадичні, мають певний ступінь невизначеності щодо способів досягнення цілей) - певні організаційні процедури прийняття та реалізації стратегічного рішення через ведення переговорів, спільні обговорення, внесення пропозицій та досягнення узгодженості між ключовими учасниками корпоративних відносин відповідно способів дій для досягнення стратегічних цілей;

для політичних (складні, спорадичні, конфліктні, мають певний ступінь невизначеності відносно вибору цілей) - охоплення множини протилежних інтересів, наявність серйозних потенціальних наслідків, високий ступінь конфліктності. Результатом процесів їх прийняття є ведення переговорів та досягнення консенсусу (згоди) відповідно вибору цілей між основними зацікавленими групами прийняття рішень.

Відповідно інструментальному аспекту прийняття стратегічних рішень згруповано такі види ознак корпоративної безпеки:

для раціональних/заснованих на судженнях/іраціональних - ступінь повноти володіння інформацією та застосування аналітичного інструментарію в прийнятті стратегічних рішень;

для стратегічних рішень формалізованих/неформалізованих, контурних/структурованих/алгоритмічних, стандартних/унікальних - рівень визначеності послідовності дій (формальних процедур) та регламентації дій в їх прийнятті;

для рішень апіорних (завідомо відомих) / апостеріорних (ґрунтуються на досвіді) – рівень знань та наявність досвіду, на якому побудований процес їх прийняття;

для фундаментальних або модифікованого дослідження/інтуїтивних рішень – можливість створення певної бази знань;

для компетентних/некомпетентних – рівень професійних здатностей, повноти знань та досвіду для прийняття стратегічних рішень на організаційному рівні (ключових груп, що приймають рішення – менеджери, наглядова рада, інвестори, партнери, тощо).

За цілеспрямованістю та характером змісту питань, що складають стратегічні рішення виділено такі характеристики корпоративної безпеки: фінансові, техніко-технологічні, інноваційні, організаційні; такі, що відповідають цілям (стратегіям) зростання, стабільності, скорочення; такі, що реалізують зміни напряму бізнесу, ринку, розширення або звуження бізнесу; вирішують проблемні питання.

Систематизація ознак корпоративної безпеки відповідно групуванню видів стратегічних рішень в системі корпоративного управління дозволила визначити теоретичні підходи до розроблення методичного забезпечення прийняття стратегічних рішень. Для корпоративної безпеки стратегічних рішень, що згруповані за організаційною моделлю їх прийняття, відповідають положенням інституціонального підходу для врахування та узгодження корпоративних інтересів, формування методичного забезпечення організації таких процесів – розроблення певного комплексу норм, правил, процедур. Види стратегічних рішень за ознакою повноти знань та способів їх застосування в процесах їх прийняття відповідають сферам застосування когнітивного, компетентнісного та раціонального підходів, так як фокусують увагу на аналітичному процесі для обґрунтованого вибору за допомогою порівняння альтернативних варіантів, з врахуванням особистісних характеристик осіб, що розробляють рішення, та колективних знань, досвіду, здатностей до управління. Для стратегічних рішень, що відповідають напрямам, цілям, стратегіям та характеру проблем, що вирішуються на підприємствах, постає необхідність застосування системного та ресурсного підходів з метою формування їх методичного забезпечення.

Необхідність мінімізації ризиків виникнення конфліктних ситуації в системі корпоративного управління вимагає пошуку методичних підходів до моделювання таких ситуацій. Аналіз результатів досліджень, що пов'язані із оцінюванням якості системи корпоративного управління [1,5,6], дозволяє

зробити висновок щодо необхідності застосування інструментів когнітивного підходу. Основними завданнями даного підходу є сценарне моделювання розвитку і передбачення ситуацій щодо порушення балансу інтересів в прийнятті стратегічних рішень, що виступає одним з головних чинників якості корпоративного управління.

Список використаної літератури:

1. Матеріали з офіційного сайту Професійної асоціації корпоративного управління. Режим доступу: <http://cgpa.com.ua/profesijna-spilnota/diyalnist-korporativnogo-direktora/diyalnist-korporativnogo-direktora-1.html>;
2. Матеріали з офіційного сайту Українського союзу промисловців і підприємців. Режим доступу: <http://uspp.ua/korporativna-bezpeka.html>;
3. Кизим М. О. Можливості та загрози від членства України в СОТ для машинобудування в умовах співпраці з країнами ЄС і Митного союзу ЄврАзЕС / М. О. Кизим, А. Д. Олійник, І. Ю. Матюшенко, В. Є. Хаустова, Ш. А. О. Омаров, Ю. М. Моїсеєнко, І. Ю. Бунтов // Бізнес Інформ. – 2014. – № 2. – С. 59–70;
4. Отенко В. І. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація. Монографія / В. І. Отенко. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 336 с.;
5. Шемаєва Л. Г. Когнитивная технология анализа и моделирования стратегического развития предприятия / Л. Г. Шемаєва // Научные труды ДонНТУ. – 2005. – № 91. – С. 134–143;
6. Яртим І. А. Прийняття рішень щодо забезпечення економічної безпеки реалізації стратегічних змін машинобудівних підприємств на основі рефлексивних моделей / І. А. Яртим // Матеріали VII міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф. «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем» (Харків, 2–10 квітня 2015 р.). – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. – С. 97–100.

МІСЦЕ ДІЛОВОЇ РОЗВІДКИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Пальченко О. Л., Сафаров Сарван Яхья огли, магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В сучасних умовах глобалізації, загострення конкурентної боротьби та постійного зростання кількості та складності загроз підприємницької діяльності для успішного функціонування суб'єкти господарської діяльності повинні добре розуміти ринкове середовище їх діяльності і, особливо, дії та наміри наявних та потенційних конкурентів. З цією метою організації доцільно проводити ділову розвідку, що дозволить керівництву приймати більш виважені управлінські рішення та забезпечить підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

В загальному розумінні розвідка являє собою професійну діяльність з метою одержання інформації, що може надати її отримувачу істотні переваги в політиці, економіці чи інших сферах діяльності.

Ділова (бізнес, конкурентна) розвідка – це аналітичний процес, який трансформує зібрану інформацію в стратегічні знання про ситуацію на ринку,